

Ο Νάσος Βαγενάς (Δράμα, 8 Μαρτίου 1945), γιος του μεταφραστή Αχιλλέα Βαγενά και της Μάρθας Ιωακειμίδου, είναι Έλληνας ποιητής της Γενιάς του '70, δοκιμιογράφος, κριτικός, μεταφραστής, Πανεπιστημιακός.

Γεννήθηκε το 1945 στη Δράμα, όπου τελειώνει το Δημοτικό Σχολείο και τις τρεις πρώτες τάξεις του Γυμνασίου. Το 1960, ύστερα από την χρεωκοπία της επιχείρησης του πατέρα του, η οικογένειά του εγκαθίσταται μόνιμα στην Αθήνα. Θα αποφοιτήσει από το Ε΄ Γυμνάσιο Αρρένων Αθηνών (Εξάρχεια) το 1963, και από το 1962 μέχρι το 1964 παίζει ποδόσφαιρο στον Εθνικό Πειραιώς.

Σπούδασε Φιλολογία στη Φιλοσοφική σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών (1963-1968), Ιταλική Φιλολογία στο Πανεπιστήμιο της Ρώμης (1970-1972), Συγκριτική Φιλολογία στο Πανεπιστήμιο του Essex (1972-1973) και στο Cambridge, King's College (1974-1979), όπου εκπόνησε τη διδακτορική του διατριβή με θέμα την ποίηση και την ποιητική του Γιώργου Σεφέρη (Ο ποιητής και ο χορευτής: Μια εξέταση της ποιητικής και της ποίησης του Σεφέρη). Από το 1982 μέχρι το 1991 υπήρξε Καθηγητής Νεοελληνικής Φιλολογίας στο Πανεπιστήμιο της Κρήτης. Διεύθυνε τα ερευνητικά προγράμματα «Αρχείο Νεοελληνικής Μετρικής» και «Αρχείο Ελληνικής Πεζογραφίας (1830-1880)», ενώ το 1994 ανέλαβε τη διεύθυνση της σειράς «Θεωρία και Κριτική της λογοτεχνίας» από τις Πανεπιστημιακές εκδόσεις Κρήτης και τη σειρά «Η πεζογραφική μας παράδοση» από τις εκδόσεις Νεφέλη.

Από το 1995 μέχρι το 2000 υπήρξε μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου στο Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

Από το 1992 είναι Καθηγητής της Θεωρίας και Κριτικής της Λογοτεχνίας στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών. Αρθρογραφεί στην εφημερίδα το Βήμα της Κυριακής.

Το ποιητικό του έργο

Είναι ένας από τους σημαντικότερους εκπροσώπους της ποίησης της «γενιάς του '70».

Πάγια θέματα της ποίησής του, είναι ο θάνατος, η φθορά και ο έρωτας, όχι ως αντιστάθμισμα του θανάτου αλλά υποκείμενος και αυτός στη φθορά και εντέλει στο θάνατο.

Ο Στέλιος Βιρβιδάκης αναφέρει πως «[...] Ο θάνατος είναι το κυριότερο, το κεντρικό, θα λέγαμε, θέμα της ποίησης του Βαγενά, που τον απασχολεί από την πρώτη κιόλας συλλογή και κυριαρχεί στις συνθέσεις του μέχρι σήμερα. Θα τολμούσα να πω ότι αυτή η ποίηση στο σύνολο της αποτελεί μια «μελέτη θανάτου».

Οι συλλογές του βρίθουν από ποιήματα ποιητικής και αρκετά συχνά δηλώνεται η διαρκής αγωνία και αδυναμία του ποιητικού υποκειμένου να βρει τις κατάλληλες λέξεις για να εκφραστεί. Ο λόγος του είναι συχνά ειρωνικός και σαρκαστικός (κυρίως στις πρώτες του συλλογές), ενώ στις τελευταίες, πιο πρόσφατες, συλλογές του γίνεται πιο παιγνιώδης.

Στο έργο του χρησιμοποιεί παραδοσιακές ποιητικές φόρμες τις οποίες ανατρέπει – όπως σονέτο, χαικού, μπαλλάντα, ωδή, επίγραμμα, παντούμ κτλ. – ώστε η αντίθεση που δημιουργείται ανάμεσα στην παλιά μορφή και το νέο περιεχόμενο στοιχειοθετεί την ειρωνεία που επιτυγχάνεται μέσω των ανομοιοτήτων και των αποκλίσεων.

"Χάικου"

"Ω, να πεθαίναμε σαν τα πουλιά

που δεν αφήνουν πτώμα.

Μόνο ένα πούπουλο στην αντηλιά

να κατεβαίνει αργά, χωρίς

ποτέ να φτάνει στο χώμα"

(Απο τη συλλογή Σκοτεινές Μπαλλάντες και άλλα ποιήματα).

"Μπαλλάντα του Αβέβαιου εραστή"

"Γράφοντας τ' όνομά σου σε αχνισμένα τζάμια,

περιμένοντας σε στάσεις όπου περίμενες πολύ,

είναι κάτι που δεν βλάπτει, αλλά και δεν ωφελεί.

Γαλάζιος, προαιώνιος ήχος, βαθύ μύρο,

η φωνή σου λάμπει σαν δάκρυ των αγγέλων.

Η αγάπη μου είναι αγάπη των Οθέλλων.

Εκεί που με θερμαίνει, εκεί που με ναρκώνει,

φρίττω καθώς βλέπω τον Ιάγο.

Λέω: Κράτα τους ιάμβους σου στον πάγο.

Το ποίημα είναι ένα πολύ λεπτό λουλούδι

που τρέφεται με την κατάλληλη θλίψη.

Η οργή μπορεί να το συντρίψει."

(Απο τη συλλογή Σκοτεινές Μπαλλάντες και άλλα ποιήματα).

Θεματικά, ο ειρωνικός λόγος του Νάσου Βαγενά εκκινεί από τη στηλίτευση της εποχής του (δικτατορία και μεταπολίτευση) και καταλήγει σε μια διάχυτη υπαρξιακή αγωνία του υποκειμένου, στη μηδενιστική θεώρηση της ζωής και στη μεταμοντερνιστική παρώδηση.

Εργογραφία

Το 1980 του απονέμεται το Κρατικό Βραβείο Δοκιμίου-Μελέτης για το βιβλίο του Ο ποιητής και ο χορευτής, το οποίο αποποιείται.

Έχει τιμηθεί με το Κρατικό Βραβείο Δοκιμίου-Μελέτης το 1995 για το βιβλίο του Η Ειρωνική γλώσσα: Κριτικές μελέτες για τη νεοελληνική γραμματεία και με το Κρατικό Βραβείο ποίησης το 2005 για την ποιητική συλλογή Στέφανος.

Έχει επίσης λάβει το Διεθνές Βραβείο Ποίησης Circe Sabaudia για τη συλλογή του Σκοτεινές μπαλλάντες και άλλα ποιήματα, το Διεθνές Βραβείο Ποίησης Attiglio Bertolucci για το συνολικό ποιητικό του έργο, όπως και το Διεθνές Βραβείο Ποίησης Branko Radicevic. Το έργο του έχει μεταφραστεί σε πολλές ξένες γλώσσες, στα αγγλικά, στα ιταλικά, στα ολλανδικά, στα ισπανικά, στα ρουμανικά κτλ.

Ποιητικές συλλογές

Πεδίον Άρεως, Διογένης, Αθήνα, 1974.

Βιογραφία, Κέδρος, Αθήνα, 1978.

Τα γόνατα της Ρωξάνης, Κέδρος, Αθήνα, 1981.

Περιπλάνηση ενός μη ταξιδιώτη, Κέδρος, Αθήνα, 1986.

Η πτώση του Ιπτάμενου, Στιγμή, Αθήνα, 1989.

Βάρβαρες Ωδές, Κέδρος, Αθήνα, 1992.

Η πτώση του Ιπτάμενου, β', Παρουσία, Αθήνα, 1997.

Σκοτεινές μπαλλάντες και άλλα ποιήματα, Κέδρος, Αθήνα, 2001.

Στέφανος, Κέδρος, Αθήνα, 2004.

Στη Νήσο των Μακάρων, Κέδρος, Αθήνα, 2010.

Πεζά

Η Συντεχνία, Κέδρος, Αθήνα, 1976.

Μεταφράσεις

Κίμων, Φράιερ, Τοπίο θανάτου: Εισαγωγή στην ποίηση του Τάκη Σινόπουλου, μετάφραση Νάσος Βαγενάς - Θωμάς Στρατέλης, Κέδρος, 1978.

Κίμων, Φράιερ, Άξιον εστί το τίμημα: Εισαγωγή στην ποίηση του Οδυσσέα Ελύτη, Κέδρος, Αθήνα, 1990.

Frisch, Max, Ο Μπήντερμαν και οι εμπρηστές: Ένα διδακτικό έργο χωρίς δίδαγμα, Δωδώνη, Αθήνα, 1990.

Έδγαρ Άλλαν Πόου, Τζιουζέππε Τομάζι ντι Λαμπεντούζα, Λίγεια, (μετάφραση Τζένη Μαστοράκη, Νάσος Βαγενάς), Στιγμή, Αθήνα, 1996.

Με τον τρόπο του Καβάφη: Είκοσι ξένα ποιήματα, Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, 1999.

Richard Burns, Μαύρο Φως (μετάφραση Νάσος Βαγενάς, Ηλίας Λάγιος), Τυπωθήτω-Λάλον Ύδωρ, Αθήνα, 2005.

Δοκίμια - Μελέτες

Ο ποιητής και ο χορευτής: Μια εξέταση της ποιητικής και της ποίησης του Σεφέρη, Κέδρος, Αθήνα, 1979.

Ο λαβύρινθος της σιωπής. Δοκίμιο για την ποίηση, Κέδρος, Αθήνα, 1982.

Η εσθήτα της θεάς: Σημειώσεις για τη ποίηση και την κριτική, Στιγμή, Αθήνα, 1988.

Ποίηση και μετάφραση, Στιγμή, Αθήνα, 1989.

Η ειρωνική γλώσσα: Κριτικές μελέτες για την νεοελληνική γραμματεία, Στιγμή, Αθήνα,

1994.

Σημειώσεις από το τέλος του αιώνα, Κέδρος, Αθήνα, 1999.

Μεταμοντερνισμός και λογοτεχνία, Πόλις, Αθήνα, 2002.

Η παραμόρφωση του Καρυωτάκη, Ίνδικτος, Αθήνα, 2005.

[1] Κινούμενος στόχος, Πόλις, Αθήνα, 2011.

Μεταμοντερνισμός και λογοτεχνία [έκδοση επηυξημένη], Πόλις, Αθήνα, 2012.

Συμμετοχή σε συλλογικά έργα – Επιμέλεια

Ο Μπόρχες στην Κρήτη, Στιγμή, Αθήνα, 1985.

Πλάτων Ροδοκανάκης, De Profundis (επιλογή), Στιγμή, Αθήνα 1987.

Οι Ωδές του Κάλβου, Πανεπιστημιακές εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο, 1992.

Η ελευθέρωση των μορφών: Η ελληνική ποίηση από τον έμμετρο στον ελεύθερο στίχο 1880 – 1940, Πανεπιστημιακές εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο, 1996.

Η Παλαιότερη Πεζογραφία μας: Από τις αρχές της ως τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο, τόμοι Γ, Δ, Ε, Σοκόλης, Αθήνα, 1996.

Για τον Αναγνωστάκη: Κριτικά κείμενα, Αιγαίον, Λευκωσία, 1996.

Μοντερνισμός και Ελληνικότητα, Πανεπιστημιακές εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο, 1997.

Η γλώσσα της λογοτεχνίας και η γλώσσα της μετάφρασης, Πρακτικά ημερίδας 24 Μαΐου 1997, Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, Θεσσαλονίκη, 1998: http://www.greek-language.gr/greekLang/literature/studies/literature_translation/04_vagenas.html

Νέοι ρυθμοί: Μηνιαίο λογοτεχνικό περιοδικό, 1926-1929, Δράμα, επιμέλεια: Νάσος Βαγενάς-Άννα Κατσιγιάννη, Δημοτική Επιχείρηση Κοινωνικής Πολιτιστικής και Τουριστικής Ανάπτυξης Δήμου Δράμας, 1998.

Νεότερη Ευρωπαϊκή Λογοτεχνία: Ανθολόγιο μεταφράσεων, επιλογή ποιητικών κειμένων: Νάσος Βαγενάς, Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, Οργανισμός εκδόσεων Διδακτικών Βιβλίων, Αθήνα, 1998.

Από τον Λέανδρο στον Λουκή Λάρα: Μελέτες για την πεζογραφία της περιόδου 1830-1880, Πανεπιστημιακές εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο, 1999.

Για τον Σινόπουλο: Κριτικά κείμενα, Αιγαίον, Λευκωσία, 2000.

Γιώργος Σεφέρης: Ποιητής και Πολίτης, Έκθεση Πολυμέσων: 16 Νοεμβρίου – 20 Δεκεμβρίου 2000, Εθνικό Κέντρο Βιβλίου, Αθήνα, 2000.

Συνομιλώντας με τον Καβάφη, Ανθολογία ξένων καβαφογενών ποιημάτων, επιλογή

κειμένων-εισαγωγή: Νάσος Βαγενάς, Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, Θεσσαλονίκη, 2000.

Δάφνη: Τιμητικός τόμος για τον Σπύρο Α. Ευαγγελάτο, Ergo, Αθήνα, 2001.

Εν Δράμα: 32 Δραμινοί γράφουν για τη Δράμα, Νομαρχιακή Επιχείρηση Πολιτιστικής και Τουριστικής Ανάπτυξης Ν. Δράμας, 2002.

Γιώργος Σεφέρης: Το ζύγισμα της καλοσύνης, Μεσόγειος, Αθήνα, 2004.

Νεοελληνικά Μετρικά, επιμέλεια: Νάσος Βαγενάς, Πανεπιστημιακές εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο, 2004.

Εισαγωγή στην ποίηση του Σεφέρη: Επιλογή κριτικών κειμένων, επιμέλεια: Νάσος Βαγενάς, Πανεπιστημιακές εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο, 2005.

Εισαγωγή στην ποίηση του Κάλβου: Επιλογή κριτικών κειμένων, επιμέλεια: Νάσος Βαγενάς, Πανεπιστημιακές εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο, 2006.

Με τον ρυθμό της Ψυχής: Αφιέρωμα στον Γιώργο Ιωάννου, Κέδρος, Αθήνα, 2006.

Haine, Heinrich, Χάινε: Μεταφράσεις ποιημάτων του, Ανθολόγηση-επιλογή κειμένων: Νάσος Βαγενάς, Σοκόλης, Αθήνα, 2007.

Συμπαντική αρμονία, Μουσική και Επιστήμη: Στον Μίκη Θεοδωράκη, Πανεπιστημιακές εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο, 2007.

Εισαγωγή στην ποίηση του Γιάννη Ρίτσου, Πανεπιστημιακές εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο, 2009.

Η μπαλλάντα του αβέβαιου εραστή: Δυο ποιητές συζητούν για τον έρωτα, Εκδοτικός οίκος Α.Α. Λιβάνη, Αθήνα, 2010.

Επέτειος: Κρίσεις και Σχόλια για το έργο του Ν.Δ. Μαρωνίτη 2008-2009, επιμέλεια: Νάσος Βαγενάς, Μικρή Άρκτος, Αθήνα, 2010

Ιστορία της Ελληνικής Γλώσσας, Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, Αθήνα, 2010.

Ο κύκλος του βιβλίου: Ο συγγραφέας, ο επιμελητής-τυπογράφος, ο εκδότης, ο κριτικός, ο αναγνώστης, Επιστημονικό συμπόσιο, 3 και 4 Απριλίου 2009, Σχολή Μωραΐτη, Εταιρεία Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας, Αθήνα, 2011.

Μεταφράσεις έργων του

Biography: Richard Burns, Lobby Press, Cambridge, 1978.

Biography and other poems: John Stathatos, OXUS Press, London, 1979.

Wanderung eines Nicht-Reisenden: Alexandra Rassidakis, 1997.

Vagabondaggi di un non viaggiatore: Caterina Carpinato, Crocetti Editore, Milano, 1997.

Biografie en andere gedichten: Marko Fondse και Hero Hokwerda, Her Griekse Eiland, Amsterdam, 1990.

Barbaarse Oden: Marko Fondse και Hero Hokwerda, Styx Publications, Groningen, 1997.

Ratacirile unui necalator: Victor Ivanovici, Editura Seara, Bucuresti, 1998.

Ode Barbare: Valeriu Mardare, Editura Omonia, Bucuresti, 2001.

Bapeapcke ode. Pecme u eceju: Ivan Cadjanski και Ksenija Maricki Gadjanski, Rad, Beograd, 2001.

The Perfect Order. Selected Poems 1974-2010: Richard Berengarten, Paschalis Ni

http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9D%CE%AC%CF%83%CE%BF%CF%82_%CE%92%CE%B1%CE%B3%CE%B5%CE%BD%CE%AC%CF%82